

VAN ZOYS TOT SOEST

TIJDSCHRIFT VAN DE
"HISTORISCHE VERENIGING SOEST"

VAN ZOYS TOT SOEST / 25e jaargang nummer 3

Foto omslag: muziekent zoals vroeger geplaatst in het Rosarium
(thans parkeerplaats naast postkantoor).

Historische Vereniging Soest
Opgericht 8 mei 1980.

Bestuur:

Voorzitter : W.P. de Kam, Emmalaan 3 (035-5880048)
wim.de.kam@wolmail.nl
Secretaris : J.E.J. Hilhorst, Plasweg 57a (035-6018639)
johhilh@wanadoo.nl
Penningmeester : P.Kuijpers, van Weestraat 84a (035-6013060)
pkuijpers@12move.nl
Overige leden : R.P. van Dorresteyn, Kolonieweg 6a (035-6030234)
r.v.dorresteyn@planet.nl
A.J. van den Dijssel, Irenelaan 7 (035-6027238)
R.H.M. van Hal, Spinet 47 (035-6020573)
rvanhal@wanadoo.nl
J.E.J. Hilhorst, Plasweg 57a (035-6018639)
johhilh@wanadoo.nl
Mevr. J.M. van de Poll, Reigerpad 54 (035-6017065)
jvdpoll@obsoest
W. Routers, Cimbaal 19 (035-6010169)
routers@wanadoo.nl
P. v.d. Weij, P.C. Hooflaan 34 (035-6015779)
weijp@soest.nl

Redactiecommissie : J.E.J. Hilhorst
W.P. de Kam
W.C.J.M. Peters

Redactie-adres : Plasweg 57a, telefoon: 035 - 6018639
E-Mail: johhilh@wanadoo.nl

Homepage : www.soest.nl/hvs

Omslag : W. Routers

Grafische verzorging : Drukkerij Practicum BV, Torenstraat 22a, Soest

Alle rechten voorbehouden. Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest.

VAN DE VOORZITTER

“VAN BEROERING NAAR ONTROERING”

Wim de Kam

De Nederlandse samenleving is in beroering. Angst voor verandering en bedreiging van zekerheden spelen daarbij een rol. De vakbonden, die zich in de vorige eeuw hebben ontwikkeld van progressieve motoren tot verandering van de samenleving in conservatieve krachten tot behoud van eenmaal verworven materiële zekerheden, organiseerden een massale demonstratie op het Museumplein om onbehagen over voorgenomen veranderingen tot uiting te brengen. De moord op Theo van Gogh legde sluimerende tegenstellingen en spanningen binnen de samenleving bloot tussen Nederlanders die hun oorsprong hebben in vreemde landen en Nederlanders die hun wortels hebben in eigen land. En onderzoek van het Centraal Cultureel Planbureau naar de beleving van Nederlanders liet een tweeslachtig beeld zien van een groeiend aantal Nederlanders dat redelijk tevreden is met zichzelf maar tegelijkertijd een groeiend onbehagen heeft over de samenleving.

Uit historisch oogpunt is het nog te vroeg om een afgewogen oordeel te geven over de verschillende gebeurtenissen. Daarvoor is enige afstand in de tijd gewenst. Kunnen we en willen we echter die afstand in acht nemen?

Het lijkt er niet op. De ‘hypes’ rondom bepaalde dingen en gebeurtenissen volgen elkaar in snel tempo op. Produkten en meningen in veelvoud buitelen over elkaar heen in een spel van eindeloze mogelijkheden waarbij snelle bevrediging gevolgd door verveling elkaar in snel tempo opvolgen.

Ook de kennis van en inzicht in de geschiedenis lijkt zich niet te kunnen onttrekken aan dit spel. Het t.v. amusementsprogramma van de KRO over “De grootste Nederlander” is een duidelijk voorbeeld daarvan.

Op zichzelf is er niets mis mee dat geschiedenis ook in de vorm van spel en vermaak wordt aangeboden. Velen in Soest hebben in 2004 meegedaan aan de viering van het 975-jarig bestaan van Soest en als museum en historische vereniging hebben we daar graag aan meegewerkt. Met voldoening zien we terug op het (spel)plezier dat we hebben beleefd. In het winternummer van vorig jaar van dit tijdschrift heb ik geschreven dat de combinatie van verleden, heden en toekomst aan een feest (en dat geldt ook voor een spel) een kritische

spanning verleent en dat die kritische spanning niet zonder risico is. De uitkomst van het al gememoreerde t.v.spel van de KRO laat zien dat het zicht op de geschiedenis verduisterd is door signalen van actueel onbehagen in de hedendaagse samenleving. Dat is geen reden om in de toekomst van “spelen met de geschiedenis” af te zien. Het is wel zaak om zich van het karakter van een spel bewust te zijn en daarnaast ook op serieuze wijze de geschiedenis te onderzoeken en daarvoor aandacht te vragen.

Bij de viering van het 25 jarig bestaan van de historische vereniging in 2005 willen we beide aspecten tot hun recht laten komen Uiteraard willen we als museum en vereniging in 2005 ook stilstaan bij de viering van 60 jaar bevrijding. In samenwerking met andere organisaties zullen we in het kader van de nationale boekenweek die tot thema heeft de geschiedenis, “de spiegel van Soest” belichten. Wat we dan te zien krijgen is nog onbekend.

Voordat het zover is komt een tijd (rond de Kerksviering en de jaarwisseling) die bij uitstek geschikt is voor reflectie, voor zelfbespiegeling. Wellicht dat we ontdekken dat we ons niet zo gemakkelijk meer een beeld kunnen vormen van onszelf omdat de spiegel die ons dat beeld moet bieden flink is beslagen. De confrontatie met de beslagen spiegel kan er wellicht toe leiden dat we ons bezinnen op een bestemming en het opdoen van ervaringen die buiten het kader van het aangetaste spiegelbeeld liggen. Het is onvermijdelijk dat anderen en het andere dan binnen het gezichtsveld verschijnen want leven is alleen mogelijk als samen-leven. Slechts dan ook is het mogelijk bruggen te bouwen tussen verleden, heden en toekomst waarop mensen en culturen elkaar ontmoeten en de hand reiken zonder het gevoel te hebben zichzelf te verliezen. Ik wens u een zinvolle reflectie toe en een jaar vol creatieve verbeelding, die ontroering oproept bij u zelf en bij anderen.

LAAG HEES (V)ERKEND.

Redactie

In het kader van de viering van Soest 975 jaar en het 25 jarig bestaan van de Historische Vereniging is een nieuw themanummer verschenen met als titel Laag Hees (v)erkend.

Hees heeft een geschiedenis die veel verder terug gaat dan Soest. Het gebied werd al genoemd in een oorkonde uit het jaar 838.

HIER WAS EEN ERUG
VAN DE BILTONERS
HABER

VAN ZOYS TOT SOEST

DE HOEFLAAS
DE WILHELMUSWEG
BLONTHOF

Laag Hees (v)erkend

"Die tegen 't ruischen van de blaren niet en kan, en moet in den bosch niet gaan"
Guido Gezelle

Themanummer van de
'HISTORISCHE VERENIGING SOEST' 25e jaargang HERFST 2004

Themanummer Laag Hees (v)erkend

In het themanummer is de geschiedenis van Hees gebundeld.

De leden van de historische vereniging J.J. Meerts, Hans Kruiswijk en Juul van de Poll, de samenstellers van het themanummer, geven aan een breed publiek in aanraking te willen brengen met een cultuurhistorisch, archeologisch en biologisch boeiend en waardevol natuurgebied.

Een gouden driehoek zo stelde burgemeester Janssen op Hove Beaulieu bij het in ontvangst nemen van het eerste exemplaar.

Er is in het verleden veel over het gebied geschreven. De samenstellers wilden dat niet zonder meer overnemen. De intentie is vanuit het heden de sluier van het verleden op te lichten. Dat wordt gedaan door een toelichting te geven bij twee op de kaart aangegeven wandelroutes door Laag Hees. Dit wordt voorafgegaan door een inleidende beschrijving van het gebied en een korte weergave van de geschiedenis van het landschap.

Het is een themanummer geworden vol wetenswaardigheden. De gemeente Soest heeft informatiepanelen langs de beide wandelroutes laten plaatsen, zodat de wandelaars een beeld kunnen krijgen van het gebied en haar geschiedenis.

Informatiepaneel zojuist onthuld

FAMILIES VAN 'T KLOOSTER / VAN KLOOSTER

Ton Hartman m.m.v. Werkgroep genealogie en Gérard Derks

Na het succes van vorige familie genealogieën is nu het plan opgevat om van de familie Van 't Klooster een familie geschiedenis te schrijven. Zoals u in de titel kunt lezen wordt ook de familie Van Klooster meegenomen. Deze familie is geheel uit de Van 't Kloosters afkomstig en hoort er dus ook bij. De familie Van 't Klooster is oorspronkelijk afkomstig uit Soest doch in de 18^e eeuw al verspreid naar onder andere Eemnes en Hoogland.

De lezer vanaf het eerste uur van dit tijdschrift kan zich misschien herinneren dat er al eerder genealogische informatie over de familie Van 't Klooster is geplaatst. Die gegevens waren verzameld door de toenmalige genealogische werkgroep "Eemland" en door Gerard Staalenhoef uitgewerkt. Inmiddels heeft Gérard Derks weer oudere gegevens uit de 16e en 17e eeuw gevonden. Verder heeft de werkgroep genealogie van de Historische Kring Eemnes vele akten van de burgerlijke stand en diverse bevolkingsregisters uitgeplozen om een zo compleet mogelijke stamboom te krijgen. Voor de Eemnesser "Van Kloosters" en "Van 't Kloosters" konden ze teruggrijpen op hun boek "Eemnessers door de eeuwen heen". Het samenstellen van dat boek is een echt kloosterwerk geweest hetgeen hen misschien geïnspireerd heeft om deze familie ook in verschillende andere plaatsen na te zoeken.

In samenwerking met de Historische Kring Eemnes en de Historische Kring Hoogland ligt het in de bedoeling om in 2005 een tentoonstelling en een verhalenbundel over de familie Van 't Klooster samen te stellen. Om een aantrekkelijke tentoonstelling te maken hebben we wel materiaal nodig. Als historische vereniging zoeken we vooral materiaal van voor 1945. Wat we bijvoorbeeld kunnen gebruiken zijn bidprentjes, foto's waarop Van 't Kloosters staan afgebeeld en alle andere papieren die verband houden met de geschiedenis van deze familie. Graag maken we daarvan een kopietje; eventueel maken we een digitale foto bij u thuis. Als u wat heeft wat voor ons mogelijk interessant is dan kunt u dat melden bij Gérard Derks tel. 026-3644051 of Ton Hartman tel. 035-6025031 of met e-mail Tonhartman01@cs.com.

Ook kunt u elke tweede donderdag van de maand terecht in het museum Oud-Soest aan de Steenhoffstraat. Op deze avonden komt de werkgroep genealogie vanaf 20.00 uur bij elkaar en kunt u kennis nemen van de resultaten van het onderzoek. Dank voor u medewerking.

DE VIERING VAN “950 JAAR SOEST” IN 1979 (3)

Joop Piekema

Door een vergissing zijn in deel 2 een tweetal onderdelen, te weten beschrijvingen noodweer, weggevallen, namelijk:

7^e feestdag: woensdag 30 mei 1979 (vervolg)

In de late avond – als de meeste feestgangers al naar huis zijn – barst een waar noodweer over Soest los. De brandweer is de hele nacht in touw om ondergelopen kelders leeg te pompen. Dalweg, Nieuweweg, Soesterbergsestraat en Nieuwstraat zijn onberijdbaar – overal staan gestrande auto's, waartussen voetgangers zich al pootjebadend een weg zoeken. Ze moeten daarbij oppassen voor “dansende” putdeksels. Zelfs het treinverkeer raakt gestremd als aan de Middelwijkstraat een stuk spoordijk onder de rails wegspoelt. Een spoorwegploeg wordt ingezet om de dijk te repareren. Ook een deel van het fietspad aan de Dalweg stort in. En dan is er nog de feesttent aan de Ferd. Huycklaan. Die dreigt onder de last van het hemelwater te bezwijken. Een toegeschoten brandweerploeg kan met stokken alsnog voor voldoende waterafvoer zorgen door het tentdoek op te lichten.

8^e feestdag: donderdag 31 mei 1979 (vervolg)

Opnieuw wordt Soest rond middernacht door noodweer getroffen. Het treinverkeer op de lijn Utrecht-Baarn komt geheel stil te liggen als het met kracht van de Eng af stromende water ter hoogte van de “kaasfabriek” een gat van 15 meter slaat in de spoordijk. Met man en macht is 15 man spoorwegpersoneel bezig om het gat te dichten – eerst rond 10.00 uur vrijdagmorgen is de schade zover hersteld dat weer treinverkeer mogelijk is. Tot zolang moeten bussen de verbinding tussen Soest-Zuid en Baarn onderhouden. Ook elders in Soest is er op de bekende plekken weer veel schade en overlast. Kelders moeten weer worden leeggepompt – vaak op dezelfde adressen als de nacht ervoor! Het voetgangerstunneltje tussen Alb.Cuyplaan en Beukenlaan krijgt zoveel zand en modder te verwerken dat er geen autoverkeer meer mogelijk is. Bij een landbouwer aan de Lange Brinkweg staan in een schuur de varkens tot aan hun nek in het water!

Tot zover de correctie.

10^e feestdag: zaterdag 2 juni 1979

Weersgesteldheid: aanvankelijk zwaar bewolkt, vanaf 15.00 uur zonnig, max. temp: 24 gr C.

Van 09.00 uur tot 12.30 uur wordt in het Soester Natuurbad het historisch spel “van Zoys tot Soest” gespeeld. Hiertoe is het natuurbad veranderd in het Soest van vroeger, dus met oude benamingen als: “de Harbarge De Drie Ringen, het Convent van Mariënborch, de Zoester Enge, de Lasenberg, het Gemene Hart, Hamelenburg, de Ouwe Melm, het Cort Endt, Tolhuys, de Blaecke”, enzovoorts. Praalwagens uit de historische optocht vormen het decor van het spel. Jan Muus is er in zijn plaggenhut; het Spreuckenhuijsje; het oude boerenbedrijf; het daggeldershuisje; de Gouden Ploeg; de Drie Ringen en nog veel meer. Het spel begint met het voorstellen van de teams, die alle de naam van een hoeve hebben gekregen. Gemeenteraad I van de Rodeghershoeve; gemeenteraad II van de Campshoeve; het stadsbestuur van Soest Duitsland van de Doornschehoeve; de commissie Soest 950 van de Dumershoeve; de Sportstichting en de Stichting Zwembaden van de Kriekshoeve; de onderwijzers van de Grietkenshoeve; de Soester Zakenkring van de Vranckehoeve; de VVV van de Rutershoeve; de Soester ondernemers van de Nijehoeve en Zonnegloren van de Pijnskehoeve; In totaal zijn er 130 deelnemers. Er zijn tien spelletjes uitgezet: trekschuitvaren; pontjevaren; vendelzwaaien, monnikenwerk; in elkaar zetten van het Soester wapen; boerendans; knikkerbord; turfsjouwen; vragenspel; ringenspel en touwtrekken.

Voor een impressie van het feestgedruis – beter is misschien “feestgebruis” - geven we beurtelings het woord aan de verslaggevers van de Soester Courant en de Amersfoortse Courant: “Wat iedere ploeg op ieder onderdeel deed was niet bij te houden. Opvallend was dat de vragen over de historie van Soest en ook het Soester wapen menigeen, ook de raadsleden, voor grote problemen stelde. De Duitsers dansten uitzonderlijk liefelijk de boerendans en zij toonden zich kunstenaars met het vendelzwaaien. Vast van hand met het knikkeren was haast niemand; sommige raadsleden hadden een duidelijke afwijking naar links. Bij het turfsjouwen kwam het op organisatie aan, maar heel dikwijls graaiden de spelers zo maar wat bij elkaar en gingen aan de loop” (SC).

Echt een natte boel wordt het pontjevaren en het trekschuitvaren. Bij de “Kleine Melm” wordt het pontje via de gespannen touwen van de ene naar de andere kant getrokken. Bedoeling is om per ploeg zoveel mogelijk mensen over te zetten. De opvarenden kunnen, door mee te trekken, de kans op succes

vergroten. Helaas, er is niemand die het droog houdt. In de meeste gevallen verdwijnt, door het gewicht van de opvarenden, het pontje al snel onder water. Geen nood, de opvarenden kunnen, ook al is er geen pont meer te zien, gewoon door blijven trekken. Het slechtst scoort de ploeg “gemeenteraad I. “Het verzamelde hier de minste punten, wat betekende dat de meeste ploegleden te water raakten. De wethouders mevrouw Van Stiphout en de heren Plomp, Hoekstra en Menne en nog een handvol raadsleden, zo gingen allemaal kopje onder. Wat één van de kijkers de uitspraak ontlokte “Help! De gemeenteraad verzuipt!”. Ondanks de roep van het publiek liet de burgemeester, de coach van het team, zich niet verleiden óók met de pont over te varen. Zij bleef liever droog” (AC).

Dat blijkt ook op te gaan voor gemeentesecretaris Kruitwagen, die zich “tactisch drukte. Hij gaf op afstand leiding” (SC).

Trekschuitvaren in het Soester Natuurbad met het team Pijnckenshoeve (Zonneglaren)

Bij het trekschuitvaren wordt de trekschuit vanaf de wal voortgetrokken. De passagiers kunnen daarbij geen hulp bieden – zij vervullen een lijdelijke rol. Ook dáár doet ploeg “gemeenteraad I” het erg slecht. Want met hun bootje “waarin de vier wethouders en zwaargewichten als de heer Onderdelinden, Goote, Van Poppelen en Visser (zaten), ging zowat iedereen kopje onder. De trekschuit zonk toen Visser aan boord kwam direct. Herhaaldelijk werd ook de kant geraakt, en eigenlijk had de ploeg gediskwalificeerd moeten worden(....)” (SC).

Na het afwerken van de tien spelonderdelen is er een touwtrekwedstrijd waaraan alle ploegen deelnemen. In de finale komt “gemeenteraad I” uit tegen “gemeentebestuur Soest Duitsland” Onder grote bijval van het publiek wint het thuisclub het overtuigend van de veel “gewichtiger” Duitsers. Geen wonder, dat komt omdat de raadsleden al een dagelijkse training in het touwtrekken hebben, zo wordt gefluisterd.

Ook de hoepelwedstrijd tussen de twee burgemeesters, mevrouw Corver- van Haaften en Ingrid Kipper, levert een Nederlandse overwinning op. Het is eigenlijk geen echte wedstrijd, want mevrouw Corver neemt een geweldige voorsprong op haar Duitse college, die nooit eerder gehoepeld heeft.....

Jacob van Gaesbeek in eigen persoon maakt de uitslag bekend: nummer 1 de Kriekshoeve (Sportstichting en Stichting Zwembaden); nummer 2: Grietkenshoeve (onderwijzers); nummers 3 en 4 gelijk: Campshoeve (Gemeenteraad II) en Dumershoeve (commissie Soest 950). Gemeenteraad I eindigt op de één na laagste plaats.

Daarmee is het spektakel afgelopen. Er zal nog jaren over worden nagepraat! “Deelnemers en toeschouwers hebben zich kostelijk vermaakt en daarom was het jammer dat er slechts honderden in plaats van duizenden bezoekers waren”. (AC).

Tegelijkertijd wordt in het Soester Natuurbad een waterpolotoernooi gehouden met deelname van teams uit Zevenaar, Vaassen en Amsterdam.

’s Middags is er in het Soester Natuurbad een zwemtoernooi met deelname van teams uit Baarn, Zeist, Amerongen en Bussum. Daarnaast zijn er demonstraties reddingzwemmen.

Vanaf 11.00 uur is er een zitvolleybaltoernooi voor mindervaliden in sportzaal “De Bunt”. De eerste prijs is voor het team van Bravo uit Apeldoorn.

Eveneens om 11.00 uur begint in sporthal Beukendal een basketbaltoernooi met teams uit Nederland (Hilversum, Utrecht, Landsmeer) Duitsland en Zweden.

Handboogschieten door mindervaliden op de Blaak.

Op het feestterrein aan de Ferd. Huycklaan worden, vanaf 11.00 uur, handboogschietwedstrijden gehouden voor mindervaliden. De deelnemers komen uit het hele land. Algemeen kampioen wordt de heer C. Ernsten uit Amersfoort.

De prijzen, zowel voor de boogschutters als voor de deelnemende volleybalteams, worden uitgereikt door oud-burgemeester Baron Bentinck.

Voor het ringsteken 's middags op het feestterrein aan de Ferd. Huycklaan, georganiseerd door de warmbloed paardenfokvereniging Eemland, bestaat een grote belangstelling. Er zijn maar liefst 83 deelnemers, niet alleen uit Soest, maar ook van elders. In de categorie "ringsteken voor paarden onder het zadel" is de eerste prijs voor E. Witte uit Bussum.

Winnaar in de categorie “ringsteken voor aangespannen paarden” is J. de Bruin uit Baarn.

In de feesttent op de Ferd.Huycklaan gaat om 20.00 uur het “Soester Knalbal” van start. De dansavond wordt bezocht door ruim 650 danslustigen. Voor de muziek zorgen de Astona’s uit Didam. “Er werd weer een aanzienlijke hoeveelheid geluid geproduceerd, maar het aantal decibellen was toch minder dan van de pop-avond”. (SC).

11^e feestdag: zondag 3 juni 1979 (eerste Pinksterdag)

Weersgesteldheid: aanvankelijk vrij zonnig, licht bewolkt, vanaf 17.00 uur steeds verder toenemende bewolking, 19.00 uur zwaar bewolkt, 19.40 – 23.30 uur regen- en onweersbuien, in Amersfoort valt 20,4 mm neerslag; max. temp: 30 gr C.

Van 11.00 tot 21.00 uur is er een basketbaltoernooi in Sporthal Beukendal.

12^e feestdag: maandag 4 juni 1979 (tweede Pinksterdag)

Weersgesteldheid: aanvankelijk vrij zonnig, licht bewolkt, vanaf 14.00 uur zonnige perioden, wisselend bewolkt, vanaf 18 uur zwaar bewolkt, 17.48 – 20.15 uur regen- en onweersbuien, 19.15 – 19.35 uur noodweer, vanaf 22.00 uur opklarend tot helder, in Amersfoort valt 23,4 mm neerslag; max. temp: 27 gr. C.

In het sportpark Eemweg wordt een scholierensoftbaltoernooi gehouden.

In het sportpark Bosstraat-Oost vindt het veteranenvoetbaltoernooi “Stok Oud” plaats.

In de feesttent aan de Ferd. Huycklaan organiseert PVO een blaaskapellenconcourc waaraan 13 kapellen deelnemen. Deze dragen illustere namen als: de Torentrekkers” uit Noordwijk; de “Afkokers” uit Maassluis; de “Hoemannen” uit Cuyk; de Gouwzeekapel uit Monnickendam; de Tiroler Dorpskapel uit Ede. Het festival wordt geopend door cultuur-wethouder mw. M. van Stiphout-Croonenberg. “Praatjesmaker” is Kees Schilperoord. De TROS maakt opnamen voor een radio-uitzending. “Het was een voortreffelijk georganiseerd evenement waarvoor de hele dag door flinke belangstelling bestond” (SC).

Het blaaskapellenfestival met de Tiroler Dorpskapel.

Aan het begin van de avond wordt – voor de derde keer in één week – Soest door een vreselijk noodweer getroffen, erger nog dan de beide eerdere keren. En voor de tweede maal slaat, door de druk van de enorme watermassa's, een deel van het spoorbaanlichaam in de lijn Utrecht-Baarn ter hoogte van de “kaasfabriek” weg. Er ontstaat een gat van acht meter lengte en ruim een meter diepte, waardoor de rails en de biezen helemaal vrij komen te liggen. Treinverkeer is niet meer mogelijk. Personeel van de spoorwegen is de hele nacht bezig met het herstellen van de schade.

Grote delen van Soest komen blank te staan. Het fietstunneltje onder de Dalweg staat tot de bovenste tunnelrand onder water. Het kruispunt Dalweg – Koningsweg lijkt een binnenzee. De Plasweg doet zijn naam eer aan en de Soesterbergsestraat is onbegaanbaar. Automobilisten jagen op de Nieuweweg het water met een “boeggolf” op, waarna woedende bewoners de rijweg met auto’s blokkeren en met bezems inslaan op auto’s die tóch doorrijden. Op de Ossendamweg ontstaat een relletje als een overspannen bewoner, die in de veronderstelling verkeert dat het water vanuit de naburige kelder naar zijn kelder wordt overgepompt, dreigend met een mes zwaait. Politie, brandweer en personeel van gemeentewerken zijn tot ’s morgens vroeg in touw geweest om de toestand weer onder controle te krijgen.

En dan is er tóch nog, ter afsluiting van de festiviteiten, het traditionele vuurwerk, aangeboden door de Soester Zakenkring. Maar de organisatoren hebben er niet bij stilgestaan dat het, vanwege de in 1977 ingevoerde zomertijd, ’s avonds een uur langer licht is. En ja... dan is het niet zo slim dus om het vuurwerk – dat maar 20 minuten duurt – te laten beginnen om 22.00 uur.... Bovendien is het feestterrein aan de Ferd. Huycklaan, door de zware regens aan het begin van de avond, herschape(n) in een enorme modderpoel. Auto’s, daar geparkeerd, moeten door een tractor worden weggesleept. De meeste kijkers wagen zich niet op het feestterrein, dat één en al “dras en plas” is en aanschouwen het vuurwerk liever op de wegen rond het terrein. Over het vuurwerk oordeelt de pers gunstig. “Het was een pracht vuurwerk al duurde het nauwelijks 20 minuten. Voor Soest, niet rijk gezegend met dergelijke vuurwerken, was er heel wat nieuws te zien: prachtige meerkleurige sterrenregens en vooral oorverdovende knallen”. (SC). “Het vuurwerk betekende een schitterend en knallend eind van het feest. Het laatste stuk vuurwerk toonde de vlag van Soest”. (AC).

Het was, getuige de Soester Courant, (...) een groots feest dat vlekkeloos verliep. Het was een plaatselijk feest omdat “hogere”overheden alleen eeuwfeesten de moeite waard vinden en zij zullen derhalve nog 50 jaar moeten wachten om te kunnen zien wat Soest, overigens tot zijn eigen verbazing, allemaal kan. Heel wat feestvierders van nu zullen het 1000-jarig bestaan zeker meemaken en zij zullen zich dan zeker de geslaagde festiviteiten van 1979 herinneren. Voor hen daarom: tot over 50 jaar!”

Rotte planken

In het dossier “viering 950 jaar Soest 1979” bevindt zich een vinnige briefwisseling tussen de commissie 950 jaar Soest en het internationaal tentenbedrijf K. de Boer in Hensbroek. Het gaat, u raadt het al, over het huren van de feesttent. Aanleiding van de onmin is een nota van maar liefst f 4.907,03 die het tentbedrijf inzendt wegens extra werkzaamheden, geconstateerde schade en manco’s. Voorzitter Th. de Muijnck en penningmeester W.G. Hilhorst pakken, met hun schrijven van 27 juni 1979, flink uit: “Als wij een tent huren van

f 37.000,-- verwachten wij geen extra rekening van totaal f 170,-- voor wat betreft aanvullende werkzaamheden en voor het aansluiten van de toiletwagen. Dit valt toch onder de huurprijs. We hebben ons verwonderd over de zeer slechte conditie van de dansvloer - hoe durfde u die te leveren – waarvoor ook nog een bedrag van f 2.400,-- aan huur moet worden betaald. Dat u die verrotte planken nog voor schade en vermissing durft te claimen gaat ons te ver. Door het noodweer heeft onze brandweer inderdaad enkele scheuren in het zeil geprikt. Dit is echter overmacht en hiervoor moet u de verzekering aanspreken. Wat betreft de vermissing van twee stoelen – volgens opgave was het er maar één - (en) 15 Heugavelt tegels (dat) kunnen wij niet beamen. De vermissing van de verrotte complete dansvloer – van deze vermissing is zelfs geen opgave gedaan – en drie elementen lijkt ons onmogelijk. Hier gaan de mensen niet mee slepen (...). Wij zijn dan ook geenszins van plan deze rekening te betalen en sluiten deze hierbij in”.

Op 2 juli 1979 gaat tentenbedrijf De Boer in de tegenaanval: “Indien wij in uw opdracht extra werkzaamheden uitvoeren is het heel normaal dat wij u deze extra’s dan ook in rekening brengen. Dat u zich verwonderd zou hebben over een slechte conditie van de geleverde dansvloer, is ons niet duidelijk. Immers heeft u bij de oplevering al de huurmateriële in orde bevonden en voor akkoord de betreffende werkorder getekend. De schade veroorzaakt aan de dansvloeren is niet zo verwonderlijk, omreden wij en onze toeleveranciers diverse malen geconstateerd hebben dat de dansvloeren gebruikt werden voor “rij-platen” en dergelijke. Hiervoor zijn de vloeren uiteraard niet geschikt. Met betrekking tot overige schaden en manco’s hebben wij u op de dag van demontage twee keer gebeld om e.e.a. door u te doen constateren. Doch ondanks ons aandringen hebben wij helaas niemand van het verantwoordelijke comité gezien”.

Er wordt een termijn gesteld waarbinnen de openstaande rekening moet worden betaald, zo niet, dan wordt de wettelijke rente in rekening gebracht.

Het is nu de beurt aan het comité Soest 950 jaar, dat, met hun antwoord van 12 juli 1979, geen duimbreed wijkt: “Ons standpunt, neergelegd in ons schrijven van 27 juni 1979, blijft onverkort van kracht. Hoe kan een “dansvloer”, die van het eerste tot het laatste uur in de tent lag, worden gebruikt voor “rij-platen”. Wellicht een verkeerde informatie van de Belgen.(....) Inderdaad heeft onze penningmeester een stuk getekend, dat de tent tot tevredenheid was geplaatst, zoals de Belg vertelde, doch dat wil niet zeggen dat alle materialen in orde waren”.

De rekening gaat wederom retour.....

Maar De Boer laat het bepaald nog niet afweten.... In zijn schrijven van 30 juli 1979 dreigt hij om via de “gerechtelijke weg” tot invordering over te gaan. Want er zijn “totaal aan manco’s 1 klapstoel, 15 heugafelttegels en 11 dansvloerschotten. En “tevens is geconstateerd dat nà onze oplevering op 23 mei 1979 door u zowel het podium alsmede de geleverde dansvloeren zijn verplaatst, waardoor tijdens de huurperiode aan deze huurgoederen flinke schade is ontstaan. Van drie schotten zijn alle klampen namelijk afgezaagd en daardoor voor gebruik niet meer geschikt. (...) In bijlage zenden wij u wederom onze factuur 7163 met een creditnota voor 1 manco stoel, welke een van uw commissieleden uit een sloot heeft gehaald”.

De nota ligt dus weer in Soest. Gaat Soest betalen? We houden de spanning er nog even in.....

Nu de gemeenteraad nog.....

Even teruggrijpend: het was vóór de aanvang van de festiviteiten al volstrekt duidelijk dat het verstrekte subsidie ad f 95.000,-- ten ene male ontoereikend zou zijn om daarmee een kostendekkend plaatje te realiseren.

Dat blijkt ook wel als op 27 augustus 1979 de commissie 950 jaar Soest haar financiële afrekening aan B&W doet toekomen. In dit schrijven dankt de commissie het college “voor het genoten vertrouwen en spreekt de hoop uit dat het aanvullend krediet ad f 72.348,22 voor onze gemeenteraad geen problemen zal geven”. Dat vinden B&W óók wel, en met het argument dat de begroting gebaseerd op f 95.000,-- “nimmer een officieel karakter heeft gehad”, stelt het college aan de raad voor om het vorenvermelde tekort extra te subsidiëren. Er moet nog wel advies worden gevraagd aan de commissie algemene bestuurszaken en commissie financiën en grondbedrijf.

In de raadsvergadering van 21 september 1979 wordt, onder agendapunt 151 het “voorstel tot het beschikbaar stellen van een aanvullend krediet voor de viering van 950 jaar Soest” behandeld. De begrotingsoverschrijding wordt (met uitzondering van Progressief Soest) in de raad mild ontvangen en kan het beste worden verwoord met de reactie van dhr Blaauw (VVD) “Mevrouw de voorzitter! Wij gaan akkoord met het onderhavige voorstel. Wij waren uiteraard bekend met het feit dat het krediet zwaar overschreden zou worden. Wij vonden het toentertijd niet opportuun om er op dit moment over te praten, ten einde het enthousiasme van de mensen die het feest voorbereiden niet te veel af te remmen. Wij hebben één negatief puntje, waar ik echter niet te veel over wil uitweiden. Wij hadden graag gezien dat er een betere kredietbewaking (...) was geweest en dat er iemand was aangewezen om de zaak te bewaken”.

Jan Menne als waterdrager

De heer H..M. Jonker (D'66) werpt zich op het tentprobleem: "Op 30 juli 1979 nog hield tentenverhuurder De Boer vol, dat hij nog een bedrag van f 4.848,03 moest ontvangen, onder aftrek van slechts f 59,-- voor één klapstoel. Mijn vraag is: is dit bedrag inmiddels in het aanvullend krediet verwerkt, of krijgen wij later nog een aanvraag voor een aanvullend krediet?"

De voorzitter, mevrouw J.M.Corver-van Haaften, antwoordt: "Het comité gaat er eigenlijk van uit dat de tentenverhuurder eieren voor zijn geld zal kiezen. Mocht de rechter er aan te pas komen en mocht een uitspraak in het nadeel van het comité uitvallen, dan zullen wij ons moeten afvragen hoe het comité aan het in het geding zijnde bedrag komt. Het comité heeft echter het gevoel dat het niet zo ver zal komen".

Het voorstel om een aanvullend subsidie van f 72.348,22 ter beschikking te stellen wordt, met de constatering, dat "de feestelijkheden voor honderd procent geslaagd kunnen worden genoemd en dat de opzet de verwachtingen ver heeft overtroffen", zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

En hoe liep het af met de openstaande nota van het tentenverhuurbedrijf? Welnu, die zit voor eeuwig opgeborgen in het dossier "viering 950 jaar Soest 1979", maar zal nog één keer den volke worden getoond. Op de tentoonstelling "betalen ho maar..." ter gelegenheid van de viering "Soest 1000 jaar" in 2028.....

BRONNEN:

- NOTULEN GEMEENTERAAD 1979 (GEMEENTEARCHIEF);
- DOSSIER -2.07.11 B&S 843 "VIERING 950 JAAR SOEST 1979" (GEMEENTEARCHIEF);
- BOEKJE "PROGRAMMA SOEST 950" (GEMEENTEARCHIEF, DOCUMENTATIE).
- SOESTER COURANTEN 1979 (GEMEENTEARCHIEF);
- "KNIPSELNIEUWS" AMERSFOORTSE COURANT & GOOF- EN EEMLANDER 1979 (GEMEENTEARCHIEF);
- WEERSGESTELDHEID: WAARNEMINGSBOEKJE 1979 VAN AUTEUR.

PASTOOR RADEMAKER (1795 - 1872), deel 10.

Jan Menne

Wij hebben gezien in deel 9 hoe uiteindelijk na vele beproevingen de nieuwe "predikstoel" ten tonele verschijnt en in de dan 7 jaar oude kerk te Soesterberg wordt "opgerigt". Uniek is de wijze waarop Rademaker dit alles beschrijft, recht uit het hart. Dat deze preekstoel, waarschijnlijk de meest historische, die de gemeente Soest ooit heeft gehad, ca 100 jaar later wordt vernietigd, is werkelijk dood zonde, al blijven enkele gebeeldhouwde paneeltjes nog dienst doen als kastdeurtjes in de pastorie aan de Rademakerstraat. Wat hadden we bijvoorbeeld het door hem gegudste gleufje in de preekstoel ten behoeve van zijn horloge nog graag aanschouwd!.

Het jaar 1848.

Hoewel Rademaker zich terdege bewust is van zijn roeping op de eerste plaats ten behoeve van de eenvoudigste bewoners om hem heen, geeft hij de "voornaam" tijdgenoten niet minder de aandacht, want hij wil niet dat men te min over hem denkt. En al is hij zeer teleurgesteld, dat jonkheer Carel Bosch van Drakesteijn zijn belofte bijvoorbeeld met betrekking tot de preekstoel niet nakomt, spant hij zich tot het uiterste in voor het goede verloop van de huwelijksinzegening van jonkvrouwe Maria Bosch van Drakesteijn met Mr. Bernard van Sonsbeek, welke inzegening hem is verzocht te verrichten in zijn eigen kerkgebouw. Hij beschrijft de gebeurtenis met oog voor detail, maar ook voor de waardering, die "hemzelve" ten deel valt:

"1848, 21 september zijn alhier getrouwd Mr. Bernard, Jozeph, Balthazar van Sonsbeek uit Zwolle met jonkvr. Maria, Wilhelmina, Frederica Bosch van Drakesteijn waarbij getuigen waren: Frederik, Ludovicus H.J. Bosch van Drakesteijn, haar vader, toen lid der Hoogeraad van Noord-Holland te Amsterdam en Martha, Maria Brouwer Ancker zijne echtgenoot, verder H. van Sonsbeek, de vader des bruidegoms, staatsraad minister van Buitenlandse Zaken en der P.C. eeredienst, waarbij alle in hooge mate opgewonden waren, behalve ik, daar ik zeer bedaard en kalm was, en mij aan de vermaning van Mgr. van Bommel, bisschop van Luik, steeds bleef herinneren, welke ik de eer had te Neerbosch bij Nijmegen ten huize van Jhr. Fomi van Rijckevorsel te ontmoeten,

die mij in weinige woorden op het hart drukte, toen een ander vertelde, dat ik binnen 14 dagen een huwelijk stond in te zegenen van de 1e classe der Holl. familien van v. Sonsbeek en Bosch van Drakesteijn, waarbij dan ook een aantal protestanten zouden zijn, ZHW. mij zeide: Dan hoop ik mijnh. Pastoor, dat gij uw plicht met eere zult vervullen en u niet zult schamen, noch om menschelijk opzigt zult doen terug houden, waar gij als een bedienaar van Gods kerk verschuldigd zijt te doen. Ik had wel voor alles naar omstandigheid, zoo wel binnen als buiten de kerk gezorgd om alles in orde te brengen, terwijl de twee oudste dochtertjes van J.Bosch van Drakesteijn, die toen nog jonge kinderen waren als strooisters dienen moesten, toen papa Frits van Drakesteijn zeer bewogen eenen vloed van tranen stortende hier aankwam om mij af te vragen of ik ook eene toespraak dacht te houden, en toen ik dit bevestigend beantwoord had, met toevoeging dat als ik dit achterliet, een der plegtigheden bij zulk een hoog huwelijk ontbreken zoude wat van groot nut zijn konde en het zelfs daarom nimmer bij de inzegening der geringste menschen achterliet. Nu goed, maar het zal toch niet lang duren?

Neen. Maar, vriend er zijn ook protestanten bij, zeide hij mij, waarop ik slechts antwoordde: Ik begrijp u. Ook predikanten. Ik versta u. Ja, ook de Hooggeleerde Mol, professor der Godgeleerdheid te Amsterdam, waarop ik nog eens antwoordde: Ik begrijp u. En zie daar kwamen de feestkoetsen in menigte aanrollen, terwijl Jhr. Paul Bosch van Drakesteijn, daarna gouverneur van Noord-Holland de orders had, daar kwam ook de koets met het hooge bruidspaar aan, en toen allen waren aangekomen begaven zij zich naar de kerk en werden de bruid en bruidegom binnen de kerk geleid en verrast door het strooijen van hunne kleine nichtjes, wat tot dat oogenblik geheim was gebleven, toen ook eindelijk ik volgde en niets gevoelde van alle aartsche grootsheid en geleerdheid, wat ik voor mij zag, denkende dezen zijn advocaten; geenen zijn belezen, die weederom hooggeleerden, anderen Ministers des konings in den lande, waarbij alles wat ik voor mij zie, klein en nietig is, en begon ik met een duidelijk, goed en eerbiedig gemaakt latijns kruis en las alle gebeden luide, langzaam en duidelijk en niet minder de verbinding uit, zegende de beide ringen in het gezigt, welke beide elkander aan de vinger staken en toen alles bij de plegtigheid gebeden was, en allen gezeten waren, begon ik mijne zoo geduchte toespraak, die, zoo men denken kan, met de meest mogelijke inspanning opgenomen werd, zoowel van de genodigden als van vele andere voorname protestanten van de omliggende buitenplaatsen, zelfs van Zeijst enz."

De toespraak van pastoor Rademaker.

"Alvorens zoowel de aanverwanten als de bruidegom en bruid geluk en s'Hemels zegen gewenscht te hebben, begon ik met de woorden van de H. Apostel Paulus te beduiden wat eigenlijk het huwelijk was namelijk: Honorabele connubium in omnibus, dat hunne vereeniging, hunne echt in alles eerewaardig zijn moest Heb. XII : V: 5 vermits dezelfde Ap. Ephes verzekerde, dat het huwelijk een sacrament ja een groote sacrament is, wat Hij in Christus en Zijne kerk betuigde: Sacramentum hoc magnum est ego dico in christo et in Ecclesia. Zoodat de echt eerbiedwaardig en heilig ware naar en volgens alle omstandigheden waarvan het vergezeld ging". "Vereereenswaardig en heilig in de zaak zelve, daar de lichamen der mens levende tempels des H. Geestes zijn. De tempel Gods is heilig en die zijt gij 1 cor. 1 V: 17 en zoudet gij dan niet weten, dat uwe lichamen tempels des H. Geestes ware 1 cor. 21 V: 19. Heilig en vereereenswaardig om hare werking daar des gehuwden heilige genade wordt medegedeeld, die hen heiligt en het hun gemakkelijk maakt om hun huwelijk te heiligen en de zware pligten daarvan te kunnen vervullen.

Intusschen bemoedigde eene Mevrouw W.B.V. zichtbaar en keurde zichtbaar goed wat zij hoorde, en ik vervolgde verder: Heilig en vereereenswaardig in haar doel en einde welke is de vermeerdering van de kinderen der kerk Gods op deze aarde en heiligen in het Rijk Gods, na dit leven, wat door eene heilige opvoeding daarheen geleiden". "Hij, die in den beginne den mensch geschapen heeft, dat Hij man en vrouw geschapen heeft, en daarom gezegd heeft, daarom zal de mensch vader en moeder verlaten en zijne vrouw aankleven en twee zullen een vleesch zijn, waarop Hij volgen deed: Quid Deus Conjunxit homo nonV: 6 wat God vereenigd heeft, zal de mensch niet ontbinden enz. wat wel niet zoo noodig was om de HWGeb familie Bosch van Drakesteijn, die alle getrouwe echtgenooten zijn, als wel voor de zooveel anderen, hetgeen ik na eene behoorlijke toepassing en aanmoediging ik met het volgende gebed besloot en meende mij naar de vermaning des waardigen bisschops van Luik gedragen te hebben. Nogmaals smee ik U, altoede en alvermogende God, stort Uwe rijke zegen van uit de hemel op deze Uwe verenigde kinderen neder, neemt hen bijzonder onder Uwe hoede, begeleid hen op het pad der deugd, opdat, wanneer zij hier voor den tijd gescheiden worden, zij bij U in Uwe hemelsche woonstede voor eeuwig mogen hereenigd worden. Amen".

"Na afloop bleek het duidelijk dat alles naar wensch en genoeg van allen was afgelopen, waarover men allen en nog lang daarna met genoeg sprak,

(niettegenstaande anderen het veel beter zouden gedaan hebben), zoodat professor Mol herhaalde reizen, zoo het scheen, met eerbied en overtuiging sprak over den indruk, die eene katholieke inzegening op het gemoed van elkeen moedt teweeg brengen. Ja zelfs, dat hij den ring, die zulke schoone beteekenis had, onder hen wenschte ingevoerd te zien en het huwelijk met meerdere plegtigheid gevierd en ingezegend mogt worden, wat daarvan zijn, men heeft mij verzekerd, dat het huwelijk der protestanten te Amsterdam met meer plegtigheid is gevierd geworden.

Terwijl dezelfde professor in mijn huis naast mij stond, zonder dat ik hem erkende, toen de gelukwenschen der familie en anderen onder eenen vloed van vreugde en tranen van aandoening verrigt werden, wat ik nog nooit zoodanig had bij gewoond en hij waarschijnlijk ook niet zoodat hij mij zeide: Hoe roerend en vol aandoening is zulk schouwspel, niet waar? Ik antwoordde: Ja voorzeker en dat alles is een gevolg van hetgeen wij zoo even in de kerk vierden en bijwoonden, zoodat men zien kan dat die zaken, welke de eeuwige bestemming zoo juist uitdrukken altijd treffen moeten, daar zij den mensch van het aardsche en zichtbare, tot het eeuwige en onzichtbare over brengen. Nadat men nu eenige verversing genomen had, kwamen alle prachtige koetsen en het getal was legio, elke naar rang aanrollen, om allen aan mijne deur op te nemen en alzoo op eenen afstand naar het kasteel Drakesteijn de bruiloft te houden, bij welke gelegenheid ik eerst gewaar werd, wie eigenlijk professor Mol was, toen hij op zijne beurt werd opgeroepen en ik nu te weten kwam met wien ik gesproken had. Ik bleef achter te huis, wat ik nog al gemakkelijk gedaan kreeg door de redenen die ik opgaf voldoende geacht werden om voor de herhaaldelijke uitnoodiging te mogen bedanken".

Het jaar 1849.

"Den 31 January van dit jaar werd den kruisweg zeer plegtig ingeweid, door den ZEW Heer J.Hartman toen Aartspriester van Utrecht geassisteerd door vele geestelijken, daarop volgde in dit jaar de St.Pieterspenning waardoor Soesterberg zich geheel en al overtroffen heeft en de groote som van honderd zes en zeventig gulden, drie en dertig cent opgebracht heeft, maar men was dan ook vol vuur en zoude voor den paus wel hebben willen vechten en bij gebreke daarvan deed men wat men kon en gaf men, wat men vermag, en dat niet alleen in geld, maar ook in geldswaarde, als zilveren en gouden knopen, zelfs een ring met edelgesteenten, wat men meede aan den paus overzond, waardoor alles te

zamen f. 176,33 bedroeg, waarvan een lijstje der inteekenaren in de archive voorhanden is".

Nu we in het jaar 1849 zijn aangekomen staan we geachte lezeressen en lezers even stil bij hetgeen in deel I ¹⁾ reeds werd aangekondigd, namelijk bij datgene wat Soesterberg in zijn ontstaansgeschiedenis zo buitengewoon interessant maakt. Pastoor Rademaker speelt daarin een centrale rol. Hij maakt manifest wat in het gehele land in die dagen (veelal onderhuids) speelt. Neem de veranderende verhouding Protestant-Katholiek. Je voelt ahw bij Rademaker eenerzijds de spanning, anderzijds de tolerantie. Je zou zo zeggen Thorbecke met zijn liberalisering en scheiding van kerk en staat komt voor Rademaker na de ommezwaai van Willem II in 1848 als een geschenk uit de hemel.

Johan Rudolf Thorbecke (1798 – 1872)

Dat blijkt echter in Soesterberg anders uit te pakken. Een inleiding hierop is de Soesterbergse Missie, die Rademaker vanaf 1849 op touw zet en die duizenden mensen per dag (max 6.000) gaat trekken uit de verre omgeving. Het relaas van Rademaker vanaf nu moet men dan ook zien tegen de Thorbeckiaanse achtergrond van die tijd, waarin tenslotte ook de pers belangstelling opvat voor die pastoor op de hei. Ook H.A.Banning ²⁾ blikte in 1866 terug op de Soesterbergse Missie in zijn roman "De Heks van de Amersfoortse Heide", laatste hoofdstuk, eerste uitgave. Hier volgt dan het verslag van pastoor Rademaker:

De Missie.

"H.Missie te Soesterberg, van des avonds 21 Juny tot 1 July (1949, red), welke 10 dagen duurde, gegeven door de Eerw. paters Redemptoristen, den toenmaligen superior J.Swinkels, daarna provinciaal van Nederland, Engeland en Ierland en pater G.W. v.d. Wielen en pater Dekkers. Alvorens hen desmiddags van den spoorwagen te Driebergen afgehaald te hebben, werd de H. Missie des zaterdags met de Veni Creator geopend en eene inleidings-preek door den Superior gehouden, waardoor reeds alle harten ingenomen werden. Ten 9 ure werd de klok geluid en 5 onze vaders en even zoovele weesgegroeten voor de bekeering der zondaren gebeden. Buiten verwachting waren er reeds vele menschen tegenwoordig en zelfs vreemden die niet tot onze gemeente behoorden, eenigen hiervan bleven reeds hier overnachten, en hun getal werd des anderen daags zondags verdriedubbeld, daar er reeds velen des morgens ten 6 ure bij de eerste H.Mis tegenwoordig waren, nog meer bij de Hoogmis en predicatie en nog veel meer des avonds ten 7 ure bij de zoogenaamde groote preek, en daar dit buiten verwachting geschied was, vermits ik de missie slechts voor mijne gemeente had aangevraagd, wilde ik niet dat de vreemden onheusch, maar met alle voorkomendheid bejegend zouden worden. Intusschen had de preek van pater Superior hen zoodanig getroffen, dat allen, die er dien avond geweest waren, reeds besloten den volgenden dag terug te komen en door hunne verhalen nog eene menigte anderen medebragten, en zij niet meer te huis konden blijven, zooals het onder anderen met Wantenaar van Soest uit de Birk het geval was. Toen deze aan van Maaren des Zaterdags zeide: Morgen kom ik ook eens naar de missie, maar ook maar eens, want ik kan in den hooijtijd niet van huis en nog minder mijn volk, antwoordde van Maaren: Als gij eens komt, komt gij meer en dikwijls terug, en gij laat uw hooi varen. Neen, neen, dat kan niet! En

wat gebeurde er? Wantenaar kwam werkelijk meermalen, ja elken dag met al zijn volk terug, terwijl hij slechts zooveel personeel te huis liet, als hoogst noodzakelijk was, zelfs was hij er des morgens met eenigen van zijn gezin voor 6 ure present, bleef tot de Hoogmis, die elken dag met predicatie ten 9 ure was, ging dan naar huis, en kwam des avonds voor 7 ure met een grooten wagen, waarop alleen van zijn gezin 10 personen gezeten waren en dit werd met de meeste inspanning en moed tot het einde toe volgehouden, terwijl anderen na de Hoogmis en predicatie met spoed afreden naar huis, die verre gekomen waren om hunne kinderen en dienstboden af te zenden, opdat deze des avonds bij de preek tegenwoordig zouden kunnen zijn. Des maandags was de toevloed van menschen buiten alle verwachting nog al grooter, en dit vermeerderde zoo elken dag en naarmate de mare daarvan zich verbreidde, kwam men, zooals men duidelijk zien kon, elken dag van een en twee uren verder.

Het was eene ware bedevaart, zoo druk bezocht als men er hier nog nooit eene dergelijke gezien had. Diligences voerden een aantal menschen aan, terwijl het getal der rijtuigen zeer groot was, dat men alleen bij den kastelein Hoebink er soms 95 telde, waaronder afgehuurde diligences waren, die elders uitgespannen waren. Daarbij kwamen nog de mensen, die van uren ver te voet kwamen, zoodat soms de kerk de helft nauwelijks bevatten kon, niettegenstaande volgens schatting er zeker wel 3000 menschen ineengedrongen waren, waarom ik er dan de banken en stoelen vooral uit het ruim had laten wegnemen, want zitten begeerde men niet eens, als men maar in de kerk was en de twee uren, behalve den tijd die zij er voor de godsdienstoefening in moesten zijn met de grootste opofferingen en geduld wisten door te staan, zoo gloeiend was de ijver der geloovigen in die dagen, zoodat ik eenigen heb hooren verklaren, dat ze al den tijd, die zij soms in de kerk waren, geenen grond voelden en het zweet hen langs alle kanten op den vloer afdroop, meenende te zullen bezwijken, en zich toch niet verwijderen wilden ³⁾.

(wordt vervolgd).

1) DEEL 1, ZIE DAARTOE "VAN ZOYS TOT SOEST", 22E JAARGANG NR 4, VOORJAAR 2002.

2) H.A.BANNING WAS IN ZIJN JONGE JAREN HOENDERFOKKER OP DE HEI TE SOESTERBERG, TOEN RADEMAKER DAAR PASTOOR WAS.

3)"BESCHRIJVING VAN DE OPRICHTING DER STATIE EN HET BOUWEN DER KERK EN PASTORIE VAN SOESTERBERG MET VERMELDING VAN HETGENE, WAT DAAROP BETREKKING HEEFT".

NIETS VAN ZOMERS BUITEN TERUG TE VINDEN

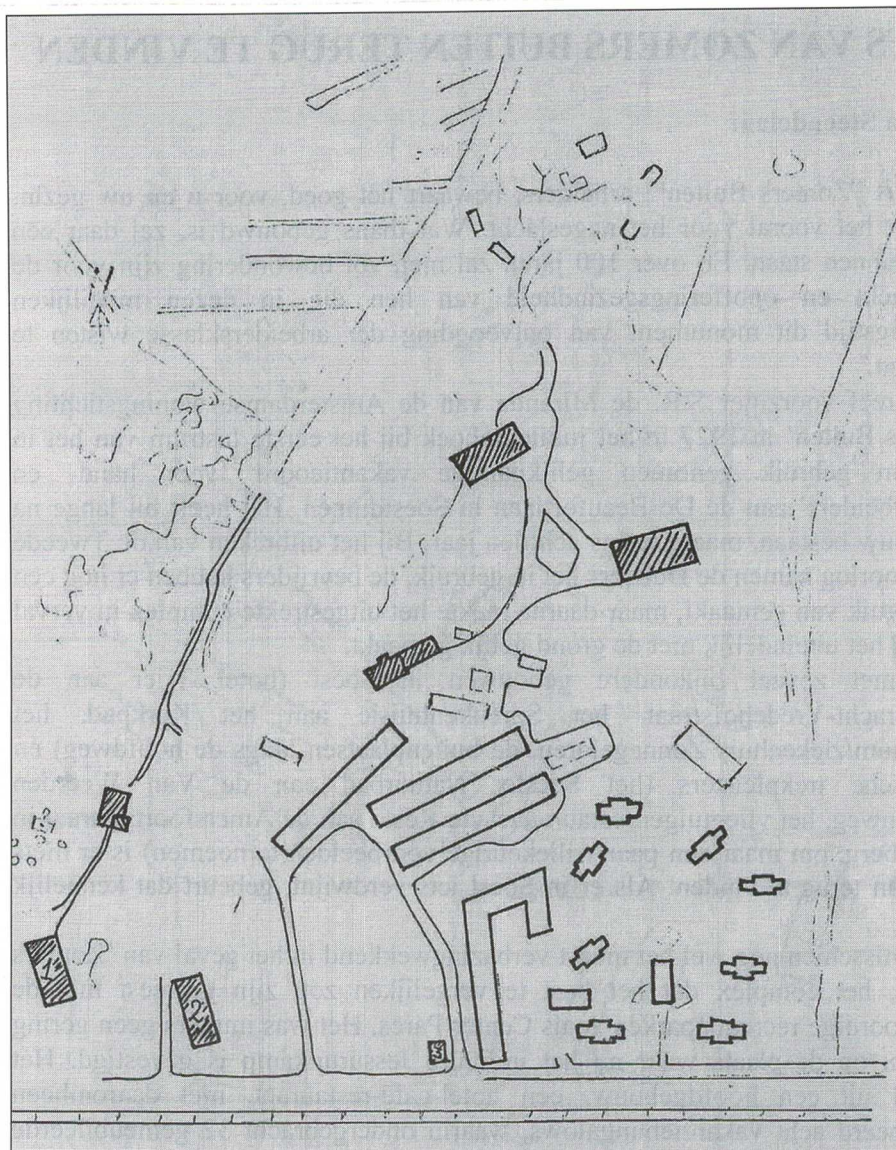
Jan van Steendelaar

‘Bewaart ”Zomers Buiten”, arbeiders, bewaart het goed, voor u en uw gezin. Bewaart het vooral voor het nageslacht. Wat thans gebouwd is, zal daar een eeuw kunnen staan. En over 100 jaren zal men vol bewondering zijn voor de daadkracht en opofferingsgezindheid van hen die in dezen moeilijken overgangstijd dit monument van ontvoogding der arbeidersklasse wisten te wrochten.’

Dit schreef voorzitter S.R. de Miranda van de Amsterdamse woningstichting ‘Zomers Buiten’ in 1927 in het jubileumboek bij het eerste lustrum van het in 1922 in gebruik genomen gelijknamige vakantieoord ‘voor hand- en hoofdarbeiders’ aan de De Beaufortlaan in Soestduinen. Het heeft bij lange na geen eeuw bestaan, maar slechts achttien jaar. Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog namen de Duitsers het in gebruik, de bevrijders hebben er nog een tijd gebruik van gemaakt, maar daarna raakte het uitgestrekte complex in verval en werd het uiteindelijk met de grond gelijk gemaakt.

Zoals met zoveel bijzondere gebouwen in Soest (hotel Trier aan de Praamgracht-Vredehofstraat, het Spreukenhuisje aan het Kerkpad, het sanatorium/ziekenhuis Zonnegeloren, de buitenplaatsen langs de hoofdweg) en toeristische trekpleisters (het Soester Natuurbad aan de Van Weerden Poelmanweg, het vliegtuigenrestaurant Avio Resto aan de Amersfoortsestraat in Soesterberg, om maar een paar willekeurige voorbeelden te noemen) is er niets meer van terug te vinden. Als er in Soest iets verdwijnt, gebeurt dat kennelijk grondig...

Dat is misschien nog wel het meest verbazingwekkend in het geval van ‘Zomers Buiten’, het complex dat het best te vergelijken zou zijn geweest met de tegenwoordige recreatieparken zoals Center Parcs. Het was immers geen gering complex op de plaats waar nu het militaire Jessurunkamp is gevestigd. Het bestond uit een hoofdgebouw, een hotel-café-restaurant, met daaromheen gegroepeerd acht vakantiebungalows, waarin ondergebracht 32 gemeubileerde villaatjes met de namen Berk, Iep, Spar, Kastanje, Eik, Beuk, Den en Es. Links van de fraaie oprijlaan die recht naar het hoofdgebouw toe liep, stond bij de ingang een kantoor- en administratiegebouwtje waar de binnenkomers zich voor registratie moesten melden.

Op deze plattegrond, getekend van een luchtfoto uit 1945, zijn de gebouwen te zien van het militaire Jessurunkamp in Soestduinen en rechtsonder in een halve ovaal de tien gebouwen die samen 'Zomers Buiten' vormen. De onderste lijn is de spoorlijn Utrecht-Amersfoort, daarboven loopt de De Beaufortlaan.

Die binnenkomers waren hoofd- en handarbeiders in dienst van de gemeente Amsterdam. Met als doel voor hen goedkope vakantiemogelijkheden te scheppen, was op 24 april 1914 de vereniging 'Zomers Buiten' opgericht. Die ontwikkelde zich buiten verwachting, waardoor besloten werd ook pogingen te ondernemen goede huizen voor arbeiders te bouwen. In 1917 vloeide uit de vereniging dan ook de gelijknamige woningstichting voort. Het duurde nog vijf jaar voordat in het vakantiecomplex in Soestduinen de eerste gasten terecht konden en nog tot 1925 voordat het eerste complex van 467 arbeiderswoningen in Buiksloterham gereed kwam.

Vloekwaardig bestaan

Rond 1900 was er nog geen sprake van vakantie. De mensen maakten lange dagen en moesten hard werken voor een karig loon en vaak slechte behuizing. Een aantal Amsterdammers nam het voortouw om daarin verbetering te brengen. In het lustrumnummer 1927 schrijft voorzitter De Miranda: 'Het kapitalisme ontnemt den mensch bij zijn arbeid levensvreugde. Het grootste deel der menschheid is gekluisterd aan de machine en vindt in den dagelijkschen arbeid geen bevrediging meer. In de eerste periode van de kapitalistische productiewijze was het arbeider-zijn gelijk te stellen aan een vloekwaardig bestaan: 12, 13, 14 uren en nog langer werd dagelijks gewerkt; dag aan dag, week aan week, jaar aan jaar, van de wieg tot het graf. De maatschappij die dat niet veranderen kon, was waard ten onder te gaan. Doch de verbetering kwam. De arbeidersklasse hernam haar rechten. Met groote krachtsinspanning beklom zij den berg, over welks top de weg naar betere toestanden liep,' staat er te lezen.

Eerst was er het succes van de achturige werkdag, gevolgd door andere mijlpalen: de vakantie en het terugbrengen van het aantal werkweken per jaar. 'In de vacantie is de arbeider met zijn gezin werkelijk vrij. Nu kan hij de lokkende stem van de natuur weer verstaan.' Het duurde echter nog een paar jaar voordat hij echt in de natuur terecht kon. Zoveel tijd kostte het voordat 'Zomers Buiten' gerealiseerd en (op 1 juli 1922) geopend kon worden. Dat het zolang duurde, was een gevolg van de aarzeling bij, zeg maar gerust weigering door, gemeentebesturen om grond aan de Amsterdamse stichting te verkopen.

Het hoogste en centraal gelegen gebouw van 'Zomers Buiten' was het hotel-café-restaurant, net als de eromheen gegroepeerde villaatjes omgeven door groen.

De initiatiefnemers bezochten met directeur A. Keppler van de Woningdienst tal van gemeenten om een geschikt terrein te vinden. 'De heer Keppler, die een goed wandelaar is, heeft ons op deze tochten wel eens zoo laten loopen, dat onze voorzitter, in Amsterdam teruggekeerd, nog eenige dagen mank liep,' staat te lezen in een verslag uit die tijd. Al die tochten haalden niets uit. De reden, volgens het verslag: 'De algemeene meening was dat het een bende zou worden, waarvoor een extra politie- en brandweerpost noodig zou zijn. De rust zou worden verstoord, boomen en bloemen zouden het moeten ontgelden, terwijl talrijke branden niet konden uitblijven.' In Hilversum waar een prima terrein beschikbaar was, waren de protesten zo hevig dat de gemeenteraad besloot van verkoop af te zien.... Het leek wel of men buiten Amsterdam geen andere voorstelling van een Amsterdamse arbeider had dan dat het een zeer gevaarlijk individu was dat men angstvallig uit zijn omgeving moest weren!

Verlevendigd en afgewisseld

Uiteindelijk was de gemeente Soest in 1920 wel bereid tot medewerking door aan de De Beaufortlaan nabij het Berkenlaantje in Soestduinen grond beschikbaar te stellen. De architecten Gulden en Geldmaker konden eindelijk aan de slag. Ze ontwierpen een vakantieoord met het doel 'den rustbehoevenden arbeider en daarmee gelijk te stellen personen in familiekring gelegenheid te geven om herstel te zoeken.' Daar was Soestduinen zo ongeveer de meest aangewezen plek voor, althans volgens de omschrijving in het prospectus: 'De gezonde boschlucht en de rustige omgeving, waarvan de stille verlatenheid nu en dan slechts door het geronk van vliegtuigen en het geratel van een voorbij rollenden trein wordt verlevendigd en afgewisseld, zijn hiervoor bijzonder geschikt om een poosje buiten te kunnen leven, met gelegenheid om in het mooie centraalgebouw goedkoop en goed te middagmalen.'

De hoofdingang, met trap uit natuurlijke materialen, naar het centrale gebouw van 'Zomers Buiten' toe. Hierin was het hotel-café-restaurant gevestigd.

Op 1 juli 1922 werd "Zomers Buiten" 'op eenvoudige doch treffende wijs geopend, uiteraard in aanwezigheid van de kranige bestuursleden.' Het was een opvallend complex geworden met een indrukwekkend hoofdgebouw. Niet alleen omdat het boven de bungalowtjes uittorende, maar vooral omdat het aan het eind van een door bomen omzoomde, oplopende oprijlaan stond. Men kon het gebouw overigens niet met de auto bereiken. Een met natuurlijke materialen fraai aangelegde trap verhinderde dat. De gasten die met de auto kwamen (dat waren er in de beginjaren niet zoveel) moesten vanaf de De Beaufortlaan hun spullen zelf naar de hun toegewezen bungalow dragen. Ze hadden het er graag voor over: zo kregen ze direct al een indruk van de fraaie omgeving.

Het restaurant van 'Zomers Buiten' was versierd met schitterende muurschilderingen die eigenlijk alleen al een bezoek aan het vakantiepark in Soestduinen waard waren.

Blikvanger

Een blikvanger op het voorterrein was de hoge sierpilaster. Eromheen lagen de grote terrassen, allemaal in de buurt van het restaurant. Daarin waren de wanden voorzien van zulke opvallende muurschilderingen, dat die alleen al een bezoek aan 'Zomers Buiten' waard waren. Dat was trouwens ook de keuken, die bij de gasten erg in trek was. Vooral in de beginperiode was dit opvallend, want men mocht toen nog in de bungalow zelf z'n potje koken. Overigens werd dit afgeraden: ook de huisvrouw moest van haar vakantie kunnen genieten. Wel waren er aanvankelijk nog vrouwen die met tegenzin het restaurant binnengingen, 'niet gewoon in een restaurant te eten. Wij moesten vechten tegen de meeningen dat anderen toch de jus niet zoo bruin en lekker konden maken als zij zelf'. Maar de kok was kennelijk een meester, 'want de meeste vrouwen kwamen spoedig tot den wensch: "hadden wij het zoo maar altijd!"'

Later werd de toestemming om zelf te koken uit het huurcontract geschrapt. Het was te (brand)gevaarlijk in de bosrijke omgeving. Overigens kostte een tweegangen diner in het restaurant slechts 75 cent (34 eurocent). Hiervoor kreeg men soep, aardappelen, groente en vlees.

Een 'compleet gemeubeld zomerhuisje, van steen gebouwd en van alle gemakken voorzien, valt binnen uw bereik voor zeer lage prijs,' staat in een van de eerste folders. Afhankelijk van de periode waarvoor men koos, varieerde de prijs van fl. 1,25 tot fl. 2,00 (resp. 57 en 91 eurocent) per dag. De pensionprijs van een hotelkamer was iets hoger en bedroeg tot half juli 2 gulden per dag, in het hoogseizoen (van 15 juli tot 31 augustus) 0,25 cent (11 eurocent) meer. Hiervoor kreeg men logies, ontbijt, lunch en diner. Tenminste, als men minimaal twee dagen bleef. Anders moest men een kwartje meer betalen. In de huurprijs was een bedrag opgenomen 'voor het personeel. Hiermede wordt voorkomen het persoonlijk geven van fooien.'

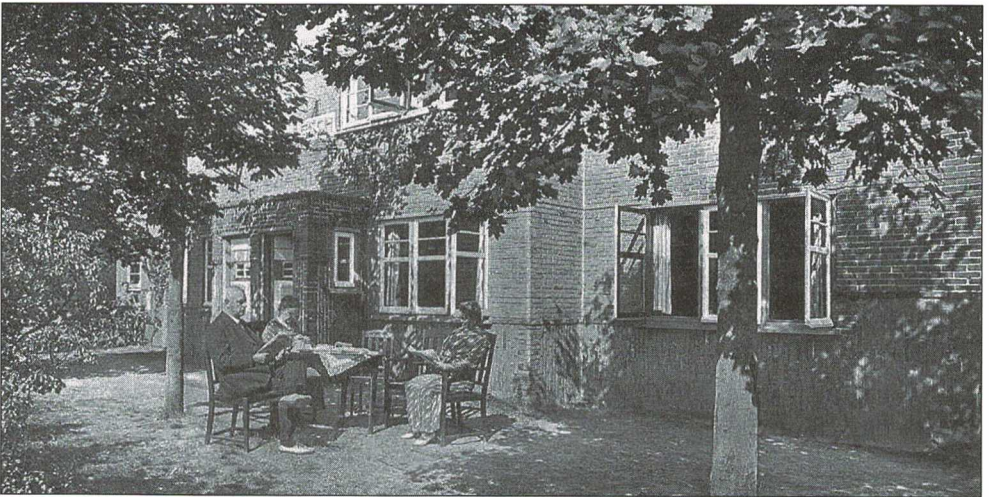
Tuin der Vreugde

Hoewel het vakantieoord druk werd bezocht, was er pas in 1925 voor het eerst sprake van een bescheiden winst. Dat vergrootte het vertrouwen in de toekomst, zelfs in die mate dat één van de meest bekende Nederlandse kunstenaars, de architect Piet Kramer, werd ingeschakeld om een 'Tuin der Vreugde' te ontwerpen, die een unicum moest worden in de Nederlandse gebruiks-

tuinarchitectuur. ‘Gebleken is dat de mensch, ook al verblijft hij buiten, vreugde en ontspanning noodig heeft. Men wil nu eenmaal uiting geven aan gezonden levensdrang. Behalve een groote dwaaltuin met een tooverhuis, een roetsbaan, een brug der vreugde, fantastische vijvers om pootje te baden en schepjes te laten varen, zal er voor de jongens werkgelegenheid zijn in aparte localiteiten, waar zij, naar het hun te verschaffen model, zelf hun speelvliegmaschine kunnen vervaardigen, en nog veel meer. Natuurlijk zal daardoor het geheel aan pracht en ook aan gezelligheid winnen.’

Militair Kamp Soestduinen

Zover is het niet gekomen. Het eind van het voor Soest unieke vakantiedorp werd ingeluid door de oorlogsdreiging aan het eind van de jaren dertig. In oktober 1939 werden op het terrein dat aan ‘Zomers Buiten’ grensde militaire barakken gebouwd. Daarmee was ‘Kamp Soestduinen’ een feit. Dit breidde steeds verder uit. In de mobilisatietijd werd de ‘vakantiekolonie’ door de militaire autoriteiten gevorderd voor de legering van militair personeel. Na de Duitse inval in 1940 werd Kamp Soestduinen door de Duitsers overgenomen. Ze lijfden en passant ook ‘Zomers Buiten’ in. Het totale complex kreeg de naam Waldlager II en maakte deel uit van Fliegerhorst Soesterberg.

Rond het hoofdgebouw van 'Zomers Buiten' waren de vakantieverblijven gegroepeerd met in totaal 32 villaatjes, waarvan dit er één is.

Het eens zo trotse ‘Zomers Buiten’ was een Duits dorp geworden. Het zou er misschien nog steeds hebben gestaan als de bezetter de gebouwen en inventaris vlak voor z’n vertrek niet grotendeels had vernield. De Canadezen die na de bevrijding in mei 1945 het kamp in gebruik namen, zijn er dan ook maar een paar maanden geweest. Had ‘Zomers Buiten’ er toen nog in z’n oorspronkelijke vorm gestaan, dan zouden ze er waarschijnlijk wel langer zijn gebleven.

Schatgravers

Direct na de oorlog was voorheen ‘Zomers Buiten’ een trekpleister voor ‘schatgravers’. In de restanten zochten zij naar spullen die nog enigszins bruikbaar waren. Het staat wel vast dat sommigen er een aardige verzameling hebben weggehaald, maar waar de erfenis van ‘Zomers Buiten’ is gebleven, zal misschien nog een enkeling in Soest weten. Er is nooit iets van boven water gekomen, niet in kringen van verzamelaars van curiosa uit hotels of vakantiecomplexen, noch op exposities.

Na de oorlog was er geen geld voor herstel van de eens zo fraaie accommodatie. Deze raakte steeds meer in verval. Op een luchtfoto uit 1953 zijn de gebouwen nog duidelijk te herkennen. Ze staan zelfs nog ingetekend op een plattegrond uit 1960 van het Jessurunkamp. Toen zullen het echter niet meer dan fundamenten zijn geweest. Die verdwenen helemaal toen voor nieuwbouw op het militaire kamp ook een deel van het terrein werd gebruikt waar vroeger ‘Zomers Buiten’ was gesitueerd.

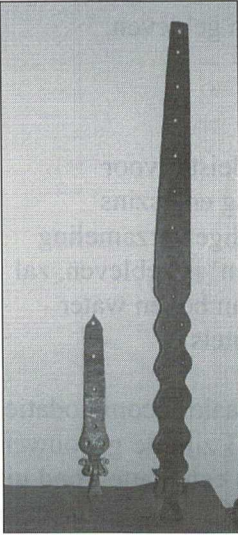
Daarmee verdwenen de laatste overblijfselen van dit vakantiepark. Nu herinnert eigenlijk niets meer eraan. Enkel de ansichtkaarten zijn ervan overgebleven, en een klein archief bij de nog steeds bestaande Amsterdamse Woningstichting Zomers Buiten. Met een ruime fantasie zou men de oprijlaan nog kunnen traceren als men een scheiding aanbrengt tussen de oudere en de wat jongere begroeiing, maar zelfs dat is moeilijk omdat die min of meer in elkaar is overgelopen. Het is werkelijk verbazingwekkend dat in zo’n betrekkelijk korte tijd eigenlijk niets meer is terug te vinden van een zo omvangrijk complex als het fraaie ‘Zomers Buiten’ is geweest.

Maar als er in Soest iets verdwijnt, gebeurt dat kennelijk grondig...

Wie opmerkingen en/of aanvullingen op dit artikel heeft, dan graag contact opnemen met de schrijver, Jan van Steendelaar, tel. 6013766, e-mail eempers@wanadoo.nl

UIT HET MUSEUM

Wim de Kam

Bij de registratie van voorwerpen in het museum zijn we aangekomen bij de collectie van de wagenmakerij. Deze collectie vormt het hart van de verzameling van voorwerpen behorende tot de categorie van oude voorwerpen. Samen met de beheerder van het museum, de heer v.d. Dijssel die is opgegroeid in de wagenmakerij van zijn vader is nagegaan wat de vele uitgestalde instrumenten en materialen betekenen en zijn ze voorzien van de nodige etiketten.

Tijdens zo'n activiteit is de geschiedenis als het ware tastbaar en voelbaar aanwezig. Als je een schaaf van omstreeks 1750 in handen hebt en je realiseert je welk werk daarmee is verricht dan wordt als het ware door allerlei beelden het werk van een oude wagenmaker tot leven gewekt.

Je komt ook onder de indruk van de vele instrumenten en materialen die gebruikt werden. Een kleine (en lang niet volledige) opsomming: krompassers, voegpassers, beentjespassers, wikkelhaken, zwaaihaken, verstekhaken, diverse mallen, veerploegen, gutsen, boorschaven, rijschaven, asbussen etc etc.

Op bovenstaande foto ziet u afgebeeld zogenaamde vlambanden.

Deze banden dienen om de asdam en het schamel goed met elkaar te verbinden. Op de hieronder afgedrukte foto is dit goed te zien. De volgende keer zullen we een ander aspect van de wagenmakerij belichten.

TROTS OP ONS EEMLANDSCHAP!

Jubileumbundel vijf jaar Ark&Eemlandschap 1999-2004

René van Hal

Bij gelegenheid van het vijf-jarig bestaan van agrarische natuurvereniging Ark & Eemlandschap verscheen in september 2004 een jubileumbundel met als titel "Trots op ons Eemlandschap". De bundel bevat bijdragen op het vlak van streekhistorie, agrarisch natuurbeheer en een toekomstvisie voor het agrarisch cultuurlandschap. Niet minder dan 28 pagina's zijn gewijd aan de vroege geschiedenis van het Eemland.

De schrijver van dit hoofdstuk, Willem Ruizendaal, geeft een interessant beeld van ruim 1300 jaar Eemlandschap. In de periode vanaf de 7^e eeuw zijn er veel interessante ontwikkelingen te melden. In een makkelijk leesbaar en ook overzichtelijke beschrijving wordt de lezer geïnformeerd over onderwerpen als de vroegere bezitters van het land, de ontginningen die rond 1100 plaatsvonden, de kerkelijke verhoudingen in de late Middeleeuwen, de opkomst van de gerechtsheerlijkheden en het ontstaan en de taak van de waterschapsorganisaties. Omdat het beschrijven van de geschiedenis zeker wat betreft geografische invulling altijd lastig is, is dit verhaal voorzien van een veelheid aan kaartjes. Juist daardoor zie je de ontwikkeling van het landbezit en het opkomen van de Eemlandgemeenten heel duidelijk voor ogen. De historische ontwikkeling van het Eemland in de Middeleeuwen wordt ook op een aparte bijlage gepresenteerd waarin de veelheid aan kaartjes die ook in het boek zijn te vinden nog eens overzichtelijk een plek hebben gekregen. Voor de echte historici onder ons biedt de historische paragraaf natuurlijk weinig echte nieuwe informatie. Toch vind ikzelf bijzonder interessant om de historie nog eens in vogelvlucht zo te lezen. De kaartjes geven daarmee een extra dimensie aan het visueel maken van de verschillende situaties.

In de andere hoofdstukken wordt aandacht besteed aan de nog jonge geschiedenis (5 jaar) van Ark & Eemlandschap, de visie en ervaring van het agrarisch natuurbeheer in de Eempolders en als laatste het beleid over de gewenste verdere ontwikkeling van het groene Ark & Eemlandschap, een landschap met een rijke agrarische cultuur. Het liefst natuurlijk zonder windmolens om een link te leggen met zeer recente discussies binnen de Provinciale Overheid.

Bij de presentatie van de bundel wordt nog eens nadrukkelijk aangegeven dat Eemland niet kan zonder boeren. Maar ook de grutto's zijn afhankelijk van het gedrag van de boeren. Boeren zijn sinds eeuwen de hoeders en beheerders van het open weidelandschap. De manier van landbouw bedrijven is natuurlijk voortdurend gewijzigd en zal ook in de toekomst aan veranderingen onderhevig zijn. Gelukkig is er een duidelijk trend te constateren naar een agrarisch natuurbeheer.

Het jubileumboek is te bestellen bij Ark & Eemlandschap, p.a. Bisschopsweg 5b, 3752 LK Bunschoten, telefoon 033-2999200. De kosten bedragen € 12,50.

De leden van de Historische Vereniging Soest werken in een aantal werkgroepen om onderzoek te doen en gegevens vast te leggen. Voor nadere informatie kunt u met de contactpersonen overleggen, te weten:

Werkgroep:

Archeologie	: de heer J. van der Putten,	06 27040904
Genealogie	: de heer W. Routers, routers@wanadoo.nl	035-6010169
Mondelinge geschiedenis	: de heer W.P. de Kam, wim.de.kam@wolmail.nl	035-5880048
Contact Gemeentelijke Monumentencommissie	: de heer H. Gerth,	035-6016635
Contact Museum Oud Soest	: de heer A.J. van den Dijssel,	035-6027238

De contributie bedraagt € 20,- per jaar

Betaling is mogelijk : - op de postrekening van de penningmeester
Historische Vereniging Soest nr. 54 59 218
- dan wel op de bankrekening van de Vereniging bij
de Rabobank te Soest, rek.nr. 3599.02.235
(Giro van de bank: 21 27 75)

Losse nummers : Verkrijgbaar bij de secretaris.

Leden	€ 2,50
Niet-leden	€ 5,00

INHOUDSOPGAVE WINTERNUMMER 2004/2005

	Blz.
Van de voorzitter	1
Laag Hees (v)erkend	3
Families van 't Klooster	5
Viering van "Soest 950 jaar" in 1979 (deel 3)	6
Pastoor Rademaker (deel 10)	18
Niets van Zomers Buiten terug te vinden	25
Uit het museum	34
Trots op ons Eemlandschap	36

